

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 15/2022 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i en reunió de data 24 d'octubre de 2022 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 15/2022

ASSUMPTE: Escrit de queixa del Síndic de Greuges en relació a les informacions aparegudes en alguns mitjans de comunicació sobre l'agressió sexual patida per una noia a Igualada, que podrien vulnerar el Codi Deontològic de la professió.

ANTECEDENTS

El Síndic de Greuges decideix obrir una actuació d'ofici per tal de valorar si les informacions publicades amb motiu de la detenció del presumpte agressor de la noia d'Igualada (concretament a *La Vanguardia*, i al diari *ARA* del dia 22/04/2022) vulneren el Codi Ètic de la professió periodística, per donar detalls que envaeixen la intimitat, la privadesa i el dret a la pròpia imatge de la menor i que són innecessaris per entendre la notícia.

La carta del Síndic de Greuges no indica quin o quins punts del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes serien els vulnerats, i només fa una reflexió sobre la necessitat d'extremar les precaucions informatives per tal de protegir la intimitat de la menor, i per sobretot "abstenir-se de donar informacions aïllades, que sumades permetin identificar a la persona menor d'edat, encara que només fos en un entorn proper". El Síndic indica la necessitat d'observar les recomanacions mediàtiques sobre la infància i l'adolescència, especialment en les informacions sobre violència contra menors.

En concret, la carta del Síndic reproduïx un paràgraf que diu:

"La jove de 15 anys havia quedat amb un amic que va conèixer per les xarxes socials. La seva mare i la parella d'aquesta la van acompanyar en cotxe fins a una hamburgueseria d'Igualada a les sis de la tarda. El noi de la cita, amb qui la jove va mantenir relacions sexuals consentides per tots dos aquell mateix dia, es va presentar en una comissaria per col·laborar amb la investigació així que va conèixer el brutal atac" (*La Vanguardia*, 22 d'abril de 2022. Al diari *Ara* no consta aquest paràgraf).

Links a les notícies:

La Vanguardia

<https://www.lavanguardia.com/encatala/20220422/8213980/mare-detingut-d-igualada-fer-fora-casa-per-haver-abusat-germana.html>

Diari Ara (Que posa la notícia a Portada)

https://www.ara.cat/societat/violencia-masclista/mossos-detenen-home-brutal-violacio-menor-igualada_1_4345509.html

REFLEXIÓ SOBRE TRACTAMENT INFORMATIU DE LES AGRESSIONS SEXUALS

Llegides les notícies publicades al diari *La Vanguardia*, el diari *ARA* així com les al·legacions que fa aquest últim diari (no disposem d'al·legacions de *La Vanguardia*) aquesta ponència vol fer una reflexió prèvia sobre el tractament de les violències sexuals en general i d'aquest cas en particular:

És evident que la majoria de mitjans de comunicació han fet un gran esforç en els darrers temps per tal de fer un abordatge més rigorós de les agressions contra les dones, inclosos els crims per violència de gènere o masclista. La societat està molt més conscienciada del que representa aquest problema, i els mitjans, en conseqüència, així ho reflecteixen la majoria de vegades.

Tanmateix, encara s'hauria de fer una mica més d'esforç per deixar de presentar aquests tipus de notícies com "successos". Malgrat la conscienciació creixent que els mitjans han anat incorporant sobre la necessitat d'abordar amb més rigor aquests esdeveniments, la veritat és que encara no han trobat la manera de emmarcar la violència contra les dones en un marc referencial més ampli que el mer succés, que per definició és un fet imprevisible, incomprensible i inexplicable **del qual no cal donar raó**. Reduir una fenomen social a un fet puntual, esporàdic i individual impedeix comprendre que aquesta mena de violència té una arrel cultural, i que conforma "episodis" interrelacionats entre sí. Però la tipologia de "succés" impedeix sortir d'aquest marc, quedant reduït a un esdeveniment que només afecta a les persones implicades: víctima, victimari i entorn familiar. La violència contra les dones té una dimensió estructural que molts mitjans encara no saben com posar de relleu quan donen aquesta mena d'informació. Com deia Roland Barthes, si és un assassinat polític és una informació. Si no ho és, es un succés (*L'estructura del succés*, 1966). **Els successos han estat tradicionalment un aspecte de la realitat que han conreat grans periodistes, (abans tenien fins i tot la seva pròpia secció) i no cal dubtar de la professionalitat de tots aquells que cobreixen aquesta mena d'esdeveniments.**

Perquè la violència contra les dones (sigui en el context de la parella o fora, a l'àmbit públic) no són successos, els mitjans estan trobant altres marcs informatius, situant el tema sota l'epígraf de "masclisme", violència masclista", "violència sexual" o altres, com podem veure en algunes de les notícies que s'han fet ressò de l'agressió a la noia d'Igualada, la qual cosa tematitza els casos i els situa en un context més ampli. Tanmateix, com podem veure en les notícies que hem revisat, alguns mitjans encara situen aquest fets sota l'epígraf de Successos. Aquesta tipificació com a "succés" s'hauria d'anar abandonant progressivament per dotar a aquests esdeveniments d'un context social i polític més ampli. De fet, alguns mitjans com s'ha dit, ja han abandonat aquest format.

Un **pas important** per situar aquests esdeveniments en un marc referencial més ampli **podria ser introduir** algunes dades contextuais: Alguns diaris han introduït per exemple de manera sistemàtica el nombre de dones assassinades des que hi ha dades (2003) o les que es porten en un mateix any (en el cas de violència de gènere), a vegades incorporen el telèfon on poden trucar (016). **Aquesta és, creiem la via correcta. En canvi, amb freqüència es troben textos amb molta informació sobre el fet en concret, a vegades amb profusió d'adjectius i descripcions no sempre necessàries, com per exemple el *modus operandi* de l'agressor en el**

qual la majoria de mitjans posen l'accent. També acostumen a assenyalar si hi havia denúncies prèvies o no, sense entrar més enllà ni donar més informació del per què les dones no denuncien. **Aquí es podria ampliar amb informació de persones expertes i estudis fets sobre les raons del per què les dones no denuncien, de tal manera que l'audiència entengués millor els mecanismes d'aquesta mena de violència.**

Donar moltes dades innecessàries (detalls i descripcions) no sempre serveix per entendre la notícia, i en canvi podria servir per incentivar la morbositat de l'audiència amb dades escabroses que no aporten res per entendre per què ha passat el que ha passat. En el cas de la violència de gènere, les agressions sexuals o la violència contra les dones en general la majoria de les vegades els mitjans de comunicació expliquen **què ha passat però no per què ha passat. En el cas de les notícies revisades no s'ha incorporat** context social o polític: no s'incorporen veus de persones expertes que interpretin el que està passant (**més enllà de les fonts policial o oficials que òbviament són necessàries**). **Una altra opció per ampliar el focus seria introduir dades d'altres països i fer-ne una comparativa.** Es cada vegada més freqüent que se celebri i es citi en les informacions si se celebra un minut de silenci al municipi, o els tuïts de condol de les autoritats, però més enllà de les mostres de condol, **encara és poc freqüent interpel·lar les autoritats per saber si s'ha fet alguna activitat** en aquest municipi per prevenir aquesta mena d'actes, o com s'han fet servir els fons del Pacte d'Estat contra la Violència, o si s'han dut a terme activitats a les escoles, o als centres cívics per conscienciar sobre aquesta problemàtica o si hi ha alguna mena de mecanisme per detectar possibles casos de violència en les escoles, en els centres de salut, etc. **En definitiva, malgrat els grans avenços que han fet els mitjans de comunicació incorporant dades contextuais,** la majoria de les vegades l'abordatge continua quedant reduït a què ha passat, on, quan, i amb quin resultat. **Una altra possibilitat a explorar és fer seguiment del tema, propiciant** tertúlies serioses, debats, columnes d'opinió, editorials, entrevistes amb persones expertes etc. per aprofundir en un problema que la societat no sap com interpretar. **Malgrat tot, cal valorar positivament l'esforç que estan fent molts mitjans de comunicació per fer abordatges rigorosos d'aquesta mena d'agressions sexuals.**

En el cas de la violació de la noia d'Igualada que ha propiciat l'actuació d'ofici del Síndic de Greuges, i que passem a comentar, alguns mitjans han situat aquest fet, **com ja s'ha comentat** en la secció de "successos", la qual cosa dona la perspectiva de cas aïllat que no afecta en res a la societat en el seu conjunt. **En altres casos s'ha situat com "violència masclista" o "violència sexual" la qual cosa s'apropa de manera més rigorosa al fet ocorregut.**

Veiem el tractament tant al diari Ara i La Vanguardia (citats pel Síndic de Greuges) com per altres mitjans:

[Diari ARA Violència masclista](#): "Un detingut de 20 anys per la brutal violació una menor a Igualada (21-04-2022)

[La Vanguardia Violència sexual](#): "La mare del detingut d'Igualada el va fer fora de casa per haver abusat de la germana"

Sucesos: [El Confidencial](#): "Detienen en Barcelona al presunto autor de la brutal agresión sexual de una menor en Igualada (21/04/2022).

[Telecinco Informativos Sucesos](#) “La menor violada en Igualada “está en shock” tras la detención del presunto autor del brutal abuso” (21-04-2022)

[Noticias Antena 3 Sociedad Sucesos](#) “Prisión provisional para el presunto agresor sexual de una menor en Igualada” (3-04-2022)

[El País Cataluña Agresión Sexual](#) “Prisión provisional para el detenido por la brutal agresión sexual a una menor en Igualada” (21-04-2022)

[El Periódico Brutal agresión en 2021](#) “Violación en Igualada: el detenido tenía antecedentes por violencia sexual en su familia” (22-04-2022)

Com veiem en els exemples dels mitjans que hem revisat (que no són tots, evidentment), la majoria fa esment de la “brutal agressió”, la qual cosa estableix una gradació entre agressions. No hi ha violació que no sigui “brutal”: si es descriu el nombre de dies que la noia va estar a l’hospital o la gravetat de les lesions, ja es dedueix que l’agressió va ser “brutal”, però no cal explicitar-lo en el títol o en el cos de la informació perquè només crida l’atenció sense que s’expliciti el grau de brutalitat. En altres casos d’assassinat es donen titulars com per exemple que la dona va ser decapitada, o degollada, o que li van donar tantes ganivetades o que l’escenari era “dantesc”. També s’ha vist algun titular amb l’adjectiu “brutal assassinat” com si pogués haver algun assassinat que no ho fos. Totes aquestes informacions que serveixen per nodrir la pàgina es podrien aprofitar per intentar donar interpretacions socials i polítiques d’aquesta mena de violència: que és una violència estructural, la socialització que rebem, les relacions de poder que hi ha entre sexes, les relacions tòxiques, la necessitat d’un altre tipus d’educació a les escoles, etc. **És veritat que alguns mitjans ja ho estan fent, però encara queda molta possibilitat de millora que els mitjans podrien explorar.**

AL.LEGACIONS

El diari Ara respon a la queixa del Síndic de Greuges que va rebre el 9 de juny de 2022

“Un cop revisada la carta del Síndic de Greuges en relació a les informacions aparegudes en alguns mitjans de comunicació sobre la brutal agressió sexual patida per una noia a Igualada, el diari ARA ha respectat en tot moment la privadesa de la víctima sense infracció del Codi Deontològic. En l’article publicat a l’ARA, tant en versió paper com en versió digital, en cap moment es fa referència a les relacions sexuals consentides per la víctima amb una altra persona i el text que es reproduïx a la carta del Síndic de Greuges no correspon a l’article publicat a l’ARA”.

La Vanguardia no ha presentat Al·legacions.

PONÈNCIA

Després d’aquesta reflexió general amb la que s’ha volgut situar aquesta mena de violència en un context social i polític ampli, sortint del format típic del succés, concretament valorem com a molt encertada l’actuació d’ofici oberta pel Síndic de Greuges en relació a algunes oracions que s’han inclòs en la notícia de *La Vanguardia* (del 22 d’abril de 2022) i **considerem que són del tot inadmissibles, vulnerant la intimitat de la noia agredida sense aportar cap informació rellevant i no compleix les recomanacions que el Codi Ètic fa respecte a les agressions sexuals.**

El paràgraf que deia:

“La jove de 15 anys havia quedat amb un amic que va conèixer per les xarxes socials. La seva mare i la parella d’aquesta la van acompanyar en cotxe fins a una hamburgueseria d’Igualada a les sis de la tarda. El noi de la cita, amb qui la jove va mantenir relacions sexuals consentides per tots dos aquell mateix dia, es va presentar en una comissaria per col·laborar amb la investigació així que va conèixer el brutal atac” (*La Vanguardia*, 22 d’abril de 2022).

I considerem que no s’observen les Recomanacions que el Codi va incorporar el 2020 sobre tractament de la violència masclista i els menors: Deures ètics davant casos d’agressió sexual (com el de la noia d’Igualada)

<https://fcic.periodistes.cat/2021/11/04/el-cic-recorda-el-deure-etic-davant-casos-com-el-de-la-noia-violada-a-igualada/>

Recomanacions que no s’observen:

Recomanació número 11: Fugir de les descripcions escabroses i del sensacionalisme (“brutal agressió” o “brutal violació” podria considerar-se escabrós o sensacionalista.

Recomanació número 13: Neutralitzar el sexisme en la creació de continguts (en la notícia de La Vanguardia hi ha expressions que podrien considerar-se sexistes)

Recomanació número 14: tractar amb rigor les fonts (en les notícies citades pràcticament no apareixen altres fonts expertes que no siguin de la investigació policial)

Recomanació número 15: Destacar els aspectes que donen la dimensió real d’aquests problema (El format succés no aconsegueix donar la dimensió real d’aquest problema)

Recomanació número 16: Respectar la intimitat de les persones agredides (en el cas de La Vanguardia no es respecta la intimitat de la agredida en fer servir expressions innecessàries)

Recomanació número 18: aportar informacions que siguin eficaces per eradicar la violència masclista (L’enfocament com a succés no aporta informació que serveixi per eradicar la violència masclista)

*Recomanació número 20: Generar sensibilització social sobre la importància i gravetat d’aquest tipus de violència per eradicar conductes violentes i protoviolentes (Les notícies de La Vanguardia i l’Ara no generen sensibilització social sobre la importància o gravetat d’aquesta tipus de violència, ja que no surten del format típic del **succés**.*

CONCLUSIONS

Creiem que no s’haurien d’haver incorporat aquestes expressions al diari *La Vanguardia* perquè dir que la jove “havia quedat amb un amic a qui va conèixer per les xarxes socials” o encara pitjor, “amb qui la jove va mantenir relacions sexuals consentides per tots dos aquell mateix dia” no només vulnera la seva intimitat sense justificació i sense necessitat, sinó que a més introdueix insidiosament un judici de valor sobre la noia, i una censura severa sobre l’ús de la seva llibertat. Ja sabem que la societat jutja molt més severament el comportament de les dones que dels homes,

de qui ningú posaria de relleu amb qui o quan manté relacions sexuals. Posar-lo en aquest context dibuixa un retrat d'una noia a la que la societat podria acusar de posar-se en situacions de risc per quedar amb persones que no coneix o fins i tot tenir una vida sexual impròpia per la seva edat. És l'equivalent a posar de relleu a vegades la roba que portava la víctima, si era molt tard o d'hora, si va acceptar la invitació d'un desconegut o si havia begut, formes subtils de projectar sobre les dones una ombra de culpabilitat que en certa manera actua com a justificant de l'agressió.

Al diari *Ara* no consta aquest paràgraf tot i que sí manté en el titular i en el cos de la informació l'adjectiu "brutal violació". Com hem citat anteriorment, els dos textos són breus, **aporten molt poca informació** contextual i estan escrits en el format típic del succés, la qual cosa no ajuda a definir o entendre aquesta mena de violència com atemptats cap a les dones per fer ús de la seva llibertat. El diari *Ara* afegeix que "l'arrestat és un noi d'origen bolivià" que tampoc creiem doni informació fonamental i podria crear o incrementar les suspicàcies cap a persones d'altres països o entorns, quan la violència contra les dones és un fenomen estructural que es dona en tots els països, totes les classes i tots els entorns socials i econòmics. **Aquesta referència a més podria vulnerar l'article 12 del Codi Deontològic pel que fa a la menció de la nacionalitat.**

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

Valorem molt positivament la iniciativa del Síndic de Greuges en obrir una actuació d'ofici per valorar el tractament donat al "Cas de la noia d'Igualada", tractament que en el cas de *La Vanguardia* del dia 22/04/2022 vulneraria l'article 9 del Codi Deontològic que es refereix a Respectar el dret a la privacitat. D'igual manera, considerem que *La Vanguardia* no segueix les Recomanacions que es van introduir al Codi el 2020 sobre tractament de la violència masclista i els menors. El diari *Ara* no incompleix aquest punt 9 del Codi Ètic, tot i que manté el mot "Brutal" en el títol, que connota una certa tendència a la espectacularització del fet. Però **en canvi menciona la nacionalitat de l'agressor, la qual cosa no aporta cap informació rellevant i vulneraria el punt 12 del Codi Ètic del Col·legi de Periodistes.**

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 24 d'octubre de 2022. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General